

Beleid en modelbouw in het Verenigd Koninkrijk

De CPB-modellen die worden gebruikt bij de voorbereiding van de economische politiek, zijn openbaar. Bovendien laat het CPB dezelfde modellen los op beleidsalternatieven van de oppositie. Een dergelijke openheid bestaat niet overal. In het Verenigd Koninkrijk wordt voor beleidsdoelinden het Treasury-model gebruikt. Het model is weliswaar openbaar, maar de gebruikte data en sommige voorspellingen zijn dat niet. De discussie over macro-economische modellen, voorspellingen en simulaties heeft daardoor een heel ander karakter dan in Nederland. Dit artikel schetst een beeld van de Britse modelbouw. Het accent ligt op een vergelijkend warenonderzoek met betrekking tot de grote concurrerende modellen.

DRS. A.S. BRANDSMA*

Inleiding

Sinds 1984 publiceren medewerkers van het Macroeconomic Modelling Bureau (MMB) van de Universiteit van Warwick in Engeland een soort consumentenonderzoek van macro-economische modellen¹. In deze publikatie worden de resultaten van het model van Her Majesty's Treasury vergeleken met die van macro-economische modellen die aan universitaire instellingen zijn gemaakt. Een belangrijke conclusie is dat er weinig samenhang bestaat tussen de eigenschappen van een model en de gepubliceerde voorspellingen. Zowel de kwaliteit van de voorspellingen als de reputatie van een model lijken eerder een afgeleide te zijn van de expertise die er, vaak door één en hetzelfde team, is ingestopt.

In 1985 is aan het MMB een politieke tak toegevoegd, waaraan ik ruim een jaar lang verbonden ben geweest. De rol van macro-economische modellen in de Britse beleidsvorming verschilt nogal van de praktijk in Nederland, dat op dit punt een grotere traditie kent. Maar ook hier staat de relevantie van wetenschap voor beleid momenteel ter discussie². Daarom is het goed op deze plaats rekenschap te geven van de Britse pogingen die relatie te verstevigen en op kwantitatief economisch gebied meer inhoud te geven.

Modelbouw bij de overheid

Het economische beleid is de verantwoordelijkheid van de Chancellor of the Exchequer, een positie die onder premier Thatcher al weer een groot aantal jaren wordt bekleed door de oud-journalist Nigel Lawson. Hij beheert Her Majesty's Treasury. Als ambtelijke organisatie is de Treasury het best te omschrijven als een samenvoeging van onze ministeries van Financiën en Economische Zaken, inclu-

sief het Planbureau. Ook het personeelsbeleid van de overheid behoort tot de portefeuille van de Chancellor. Bovendien heeft hij een sterkere greep op het beleid van de centrale bank dan in Nederland de minister van Financiën.

De modelbouw voor officiële doeleinden is in het Verenigd Koninkrijk een integraal onderdeel van het Byzantijnse bolwerk dat de Treasury is. In Nederland is het de verdienste van Tinbergen geweest dat het Planbureau ook op eigen initiatief beleidsadviezen kan uitbrengen. Bij het CPB kunnen politieke partijen, ook als zij tot de oppositie behoren, hun voorstellen en programma's laten doorrekenen. In het Verenigd Koninkrijk is dat aan het kabinet voorbehouden. Wel is de Treasury, krachtens het zogenaamde Bray-amendement op de Industry Act van 1975, gehouden het model te publiceren en bestaat er een wetenschappelijke begeleidingscommissie die, zij het op strikt vertrouwelijke basis, over de eigenschappen van het model discussieert. De Industry Act bepaalt dat voor een aantal macro-economische grootheden de voorspelling die ten grondslag ligt aan de jaarlijkse begroting moet worden bekendgemaakt. Dat geldt opmerkelijk genoeg niet voor de werkloosheidscijfers.

Model en macro-economische voorspellingen zijn dus openbaar, maar de wet zegt niet dat de onderliggende data beschikbaar moeten worden gesteld. Dit betekent dat de Treasury-projecties door buitenstaanders niet gereproduceerd kunnen worden, omdat zij bij voorbeeld niet weten wat de veronderstelde waarden voor alle exogene variabelen zijn. Het kan slechts een vermoeden zijn, maar ik be-

* Wetenschappelijk medewerker bij het Centraal Planbureau, voordien als Specialist Adviser van de Treasury en Civil Service commissie van het Britse Lagerhuis verbonden aan de Parliamentary Unit in het Verenigd Koninkrijk. Het artikel is op persoonlijke titel geschreven.

1. K.F. Wallis e. a., *Models of the UK economy*, Oxford, 1984, 1985, 1986, 1987.

2. Zie b.v. M.A. Langman, De kloof, *ESB*, 10 februari 1988.

twijfel sterk of er binnen de Treasury zelf van elke openbaar gemaakte voorspelling een computeruitdraai aanwezig is. Op het Planbureau is dat wel het geval. Daar wordt veel aandacht besteed aan de systematische verwerking van recente waarnemingen en andere residuele aanpassingen.

Gebruik van modellen

Anders dan in Nederland – voor zover ik weet ondersteunt ZWO geen modelbouwprojecten in hun geheel – wordt de macro-economische modelbouw buiten de Treasury gesubsidieerd door de Economic and Social Research Council (ESRC), de Britse pendant van de Nederlandse organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek. Bij de oprichting van het Macroeconomic Modelling Bureau heeft de ESRC van elke subsidie-ontvanger bedongen dat het desbetreffende model met de volledige dataset beschikbaar werd gesteld. De 'model deposit' vindt eens per jaar plaats. Twee maal per jaar produceren de verschillende modelbouwers een macro-economische voorspelling en ook die wordt bij het Bureau gedeponeerd. De bekendste instituten waarvoor dit geldt, zijn de London Business School (LBS) en het National Institute for Economic and Social Research (NIESR).

Curieus genoeg beschikt het MMB over een versie van het Treasury model, omdat daaraan met geld van de ESRC universitair onderzoek wordt verricht. De Treasury doet als eigenaar van het model mee in het consortium dat de gang van zaken bij het Bureau bepaalt. Maar, in tegenstelling tot de andere leveranciers, stelt zij haar data niet beschikbaar. Dat wordt ondervangen door gebruik te maken van een extern gefabriceerde database, die wel door de Treasury op ongerechtigdheid wordt gecontroleerd, maar die niet hoeft overeen te komen met de data waarop de publiek gemaakte voorspelling is gebaseerd.

Alleen academische gebruikers hebben toegang tot de modellen die bij het MMB zijn ondergebracht. Vakbonden en politieke partijen hebben dat niet. Zij betaalden in het verleden voor de diensten van externe adviseurs die de simulaties voor hen deden. Zo was bij voorbeeld de winkelmagnaat David Sainsbury graag bereid enige tonnen neer te leggen voor het doorrekenen van de alternatieve begroting van de alliantie van liberalen en sociaal-democraten. De situatie was dus dat volksvertegenwoordigers moesten betalen om gebruik te kunnen maken van met overheids-geld gefinancierde hulpmiddelen. In 1985 kwam daaraan in principe een einde doordat het Britse Lagerhuis besloot om fondsen vrij te maken voor het aanstellen van twee medewerkers aan de Universiteit van Warwick.

Parlementaire belangstelling

De aan het MMB toegevoegde Parliamentary Unit mocht zich verheugen in een onverwacht grote belangstelling van Lagerhuisleden, hoewel het hen niet altijd duidelijk was welke vragen wel en welke niet met behulp van macro-economische modellen beantwoord konden worden. Daarbij kwam dat sommige parlementariërs zich ongemakkelijk voelden bij de gedachte dat anderen van dezelfde adviseurs gebruik konden maken. Het wantrouwen betrof overigens niet alleen politici van een andere kleur. Het Britse kiessysteem maakt dat elke grote partij in een aantal facties is onderverdeeld. De interne strijd is vaak heviger dan die met groeperingen die tot de tegenpartij behoren.

Na het voorgaande hoeft het geen verwondering te wekken dat, tot nog toe, de alliantie van liberalen en sociaal-

democraten eigenlijk het beste gebruik heeft gemaakt van de geboden mogelijkheden. De partij, aangevoerd door David Owen en David Steel, had adviseurs in dienst die op economisch-politiek gebied van de hoed en de rand wisten. In samenwerking met hen heeft de Unit de begrotingsvoorstellen van de alliantie voor de jaren 1986 tot en met 1988 doorgerekend op het LBS-model en het NIESR-model, en later ook op het Treasury-model. Opvallend was dat steeds weer gevraagd werd om nieuwe simulaties. De indruk bestaat dat de opdrachtgevers niet zozeer waren geïnteresseerd in de uitkomst van de berekeningen als wel in de economische uitleg die daarbij gegeven werd. Overigens waren met name de sociaal-democraten nieuwsgierig naar het beleid van andere Europese landen³. De conservatieven daarentegen hebben het oog voornamelijk op de Verenigde Staten gericht.

Coëxistentie van modellen

In de anderhalf jaar voorafgaande aan de ontbinding van het parlement in verband met de verkiezingen van 1987 heeft de Parliamentary Unit onder andere een bundel met standaardvarianten aangelegd. Zulke 'ready reckoners' zijn vergelijkbaar met de bekende spoorboekjes van het CPB, maar dan voor verscheidene modellen. Daarnaast is regelmatig een vergelijking gemaakt tussen de verschillende macro-economische voorspellingen. Dat werk leunde sterk op de analyses van het Modelling Bureau. Een aantal zaken die zowel vanuit wetenschappelijk oogpunt als voor de gebruiker van modelprojecties interessant zijn, zal hieronder de revue passeren. Eerst volgt een kort overzicht van de modellen die bij het MMB zijn ondergebracht.

De modellen zijn de reeds genoemde van LBS en NIESR, en een aantal kleinere, te weten het Liverpool-model van Patrick Minford en dat van de City University Business School (CUBS). De Bank of England heeft haar eigen model, dat is ontstaan uit een vroegere versie van het LBS-model, en verder is het vrij onhandelbare sectorenmodel van Cambridge vertegenwoordigd.

Qua omvang zijn de kwartaalmodellen van NIESR en LBS, met elk zo'n honderd gedragsvergelijkingen en evenveel exogene variabelen, vergelijkbaar met dat van de Treasury. Wel telt het Treasury-model in totaal meer dan duizend variabelen, maar dat komt door de gedetailleerde overheidssector. De genoemde grote modellen hebben alle een Keynesiaanse bestedingsstructuur, aangevuld met een monetaire sector. De laatste is bij de LBS zo uitgebreid dat zij zich liever afficheert als internationaal monetaristisch.

Het productieblok is een onderontwikkeld gebied in vrijwel alle Britse modellen. Daarentegen kan geen modelbouwer met enige wetenschappelijke pretentie het zich in het Verenigd Koninkrijk veroorloven rationele verwachtingen links te laten liggen. Van het LBS- en het NIESR-model bestaat een versie met consistente verwachtingsvorming; bij het Liverpool model is dat een onlosmakelijk onderdeel. Geheel anders van opzet en de uitzondering op al het bovenstaande, is het CUBS-model, dat niettemin vanwege zijn handzaamheid – het is een jaarmodel met maar 10 gedragsvergelijkingen – voor het Bureau een dankbaar test-object vormt. Het zou te ver voeren om hier op alle parallellen en verschillen met de Nederlandse situatie in te

---

3. Zo was men bij voorbeeld geïnteresseerd in de vraag waarom de lopende rekening van Nederland, dat in procenten van het nationale product een even grote energieproductie heeft als het Verenigd Koninkrijk, minder te lijden had van de olieprijsval.

gaan⁴. Ik volsta met de opmerking dat voor educatieve doeleinden bij het Planbureau het model ZOEM (Zo Eenvoudig Mogelijk) in de maak is, een 'maquette' van het Freia-Kompasmodel.

Rondzingen van voorspellingen

Ieder jaar confronteert het MMB de aangeleverde voorspellingen met de door henzelf uitgevoerde berekeningen. De vergelijking met de projecties van andere modellen betekent daarbij een extra dimensie. Voor elk model wordt de gepubliceerde voorspelling vergeleken met de 'hands-off'-projectie. Dat is de voorspelling die wordt verkregen als de residuele aanpassingen worden weggelaten; schoon-aan-de-haak zouden wij zeggen. Daarnaast wordt met alle modellen een projectie gemaakt onder dezelfde veronderstellingen ten aanzien van de exogene variabelen. Als de spoorboekjes van de verschillende modellen redelijk synchroon lopen, zou dat het gemiddelde van de voorspellingen niet mogen aantasten, terwijl de spreiding kleiner wordt. Bij de vergelijking van voorspellingen wordt vooral gekeken naar de variabelen productiegroei, inflatie en werkloosheid.

Uit de jaarlijkse confrontaties komt het volgende naar voren:

- de 'hands-off'-projecties liggen meestal verder uiteen dan de gepubliceerde voorspellingen;
- het weglaten van residuele aanpassingen zorgt voor een grotere afwijking ten opzichte van de gepubliceerde voorspelling dan het uitwisselen van de exogenen;
- het opleggen van gemeenschappelijke waarden aan de exogene variabelen verkleint niet altijd de spreiding van de projecties; en
- de spreiding in de volumegrootheden is relatief groot ten opzichte van het gemiddelde van de voorspelde waarden; de variatiecoëfficiënt voor de inflatie is veel kleiner.

Het niet verkleinen van de spreiding bij het opleggen van gemeenschappelijke veronderstellingen is vooral het geval bij de inflatievoorspelling, en een gevolg van het feit dat de olieprijsval in de modellen verschillend doorwerkt. Belangrijker is dat dergelijke effecten worden gecamoufleerd alvorens een voorspelling wordt gepubliceerd. Dit gebeurt niet alleen bij de inflatie, al heeft die na de dubbele cijfers uit de jaren rond 1980 wel extra in de belangstelling gestaan, maar ook voor andere grootheden.

Het mechanisme staat bekend als rondzingen; het is ook te vinden bij voorspellingen die internationaal de ronde doen. Zodra een gerenommeerde instelling met een prognose komt, moeten andere instituten wel sterk in de schoenen staan om daar aanmerkelijk van af te wijken. De eigen modelprojectie wordt dan vaak iets bijgesteld om niet aan geloofwaardigheid in te boeten. In het Verenigd Koninkrijk heeft de LBS de reputatie de beste voorspeller te zijn – het heeft er een paar jaar geleden zelfs een prijs voor gekregen – maar de Treasury wordt geacht over de meest recente informatie te beschikken. Het voorspelcircuit staat niet toe dat op belangrijke punten van de voorspellingen van beide instellingen, die onderling meestal redelijk overeenstemmen, wordt afgeweken.

Een sterk staaltje deed zich voor in 1986, toen de Parliamentary Unit op grond van de modelprojecties voorspelde dat het Verenigd Koninkrijk in de jaren daarna met sterk toenemende tekorten op de lopende rekening te maken zou krijgen. Aan de ramingen van de Treasury voor 1986 en 1987 was dat niet te zien. Verwachte overschotten op de kapitaalopbrengstenbalans werden geacht voldoende tegenwicht te bieden aan oplopende handelstekorten. Ook in de LBS-voorspelling was dat het geval, maar met het

haar beschikbare materiaal ontdekte de Unit dat de waarden van in- en uitvoer die het LBS-model genereerde voor miljarden waren bijgesteld om tot het gepubliceerde resultaat te komen. Volgens de LBS was dit een correctie voor de wel zeer lage exportprijselasticiteiten, die, overigens net als in de meeste andere modellen van de Britse economie, een waarde lager dan 0,5 hebben. (Ter oriëntatie, in het Freia-Kompasmodel wordt in de uitvoervergelijking voor goederen exclusief energie nog steeds de 'twee van Tinbergen' aangehouden.)

Inmiddels is het lopende-rekeningtekort van het Verenigd Koninkrijk opgelopen tot ruim 1 procent van het nationaal inkomen en voorspelt de OESO dat het in elk van de twee komende jaren zal verdubbelen. Het Planbureau ziet het ontstaan van omvangrijke tekorten op de lopende rekening als één van de belangrijkste problemen voor de oude industrielanden in de jaren negentig⁵.

Doordat het MMB de bestanden over de afgelopen jaren intact houdt, is het in staat de voorspellingen te confronteren met de realisaties. De analyse ex post bevestigt het beeld dat uit de vergelijking van de ex-antevoorspellingen naar voren komt. In de eerste plaats biedt het verwerken van gerealiseerde exogenen geen garantie voor verbetering, wanneer de residuen tegelijkertijd op nul worden gezet. Dit suggereert opnieuw dat de voorspellers via residuele aanpassingen corrigeren voor mogelijk fout geschatte exogene variabelen en de doorwerking daarvan in hun model. Ten tweede levert het 'poolen' van voorspellingen geen resultaten op die, als gekeken wordt naar drie sleutelvariabelen, unaniem beter zijn dan ook maar één van de individuele voorspellingen. Met andere woorden, geen van de modelteams wordt uit de markt geprijsd door een instituut dat domweg het gemiddelde zou nemen van alle door anderen gepubliceerde voorspellingen.

Ten slotte zijn de ex-postvoorspellingen vergeleken met de uitkomst van een Bayesiaans vector-autoregressief model, een veredelde vorm van extrapoleren. Dit biedt alleen een verbetering ten opzichte van het Liverpool-model, maar dan zonder residuele aanpassingen. Geconcludeerd kan worden dat de kwantitatief historische informatie die gevat is in structuurmodellen het blijkbaar beter doet dan de noties verwerkt in autoregressieve modellen. Overigens zijn, rekening houdend met residuele aanpassingen en onder alle voorbehouden die het MMB bij dergelijke vergelijkingen maakt, de LBS-voorspellingen het nauwkeurigst, gevolgd door NIESR en Liverpool.

Standaardsimulaties

Een vast onderdeel van de MMB-boeken is een vergelijking van de eigenschappen van de modellen aan de hand van standaardvarianten. Dit heeft drie aspecten: een vergelijking van het huidige model met eerdere versies, een confrontatie van verschillende impulsen per model, en een vergelijking van de effecten van een zelfde impuls in verschillende modellen. Zo wordt, bij voorbeeld, een verhoging van de overheidsuitgaven met iets meer dan 3 procent vergeleken met een simulatie waarin het standaardtarief van de inkomstenbelasting met 1,5 procentpunt wordt verlaagd. Beide impulsen hebben een ongeveer even groot direct effect op het financieringstekort. Naast dergelijke beleidsvarianten wordt ook gekeken naar de effecten die een olieprijsdaling heeft in de verschillende modellen.

4. Verwezen zij naar het voortreffelijke overzichtsartikel van F.A.G. den Butter, *ESB*, 5 december 1984, dat evenwel wat betreft Britse modellen niet helemaal up-to-date is.

5. P.B. de Ridder e.a., De wereldeconomie in macro-economisch perspectief: lessen uit de toekomst, te verschijnen in *Maandschrift Economie*, zie ook het *Centraal Economisch Plan 1988*.

Meestal verschillen de bij het Bureau gedeponeerde modellen niet veel van eerdere versies. Maar twee jaar geleden introduceerde de LBS een financiële sector waarin de verwachtingen consistent zijn met de door het model gegenereerde projectie. Dat maakt veel uit in een simulatie van een overheidsuitgavenverhoging bij vaste nominale rentestanden. De effecten op de economische groei zijn groter en houden langer aan vanwege de geïnduceerde depreciatie van het Britse pond. Ook NIESR kwam met consistente verwachtingsvorming, maar dan in de reële sfeer. Uit simulaties van het MMB bleek dat in de desbetreffende versie van het NIESR-model de verwachtingen ten aanzien van de wisselkoers volledig hingen op de veronderstelde eindwaarde. Een andere wijziging van dat model is dat de werkloosheidseffecten van een mutatie in de overheidsuitgaven kleiner zijn geworden doordat verondersteld is dat er bij werkzoekenden in de dienstensector minder geneigdheid tot registratie bestaat.

In alle modellen, inclusief het Liverpool-model dat geacht wordt het dichtst te staan bij Thatchers gedachtengoed, heeft een verhoging van de overheidsuitgaven een grotere daling van de werkloosheid tot gevolg dan een verlaging van de belastingen. Dergelijke 'onzin' wordt door Lawson afgedaan met een verwijzing naar het feit dat 'supply-side'-effecten in macro-economische modellen niet uit de verf komen. Nu is op grond van kwantitatief onderzoek inderdaad maar één aanbodeffect hard te maken, en dat is dat een verlaging van de inkomstenbelasting leidt tot een hogere participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt; een verhoging van de geregistreerde werkloosheid dus. In Nederland is het Planbureau er onlangs toe overgegaan dergelijke mechanismen te bestuderen aan de hand van micro-gegevens en algemene evenwichtsmodellen.

De simulatie van een overheidsuitgavenverhoging wordt, voor zover mogelijk, verricht onder drie verschillende veronderstellingen ten aanzien van de financiering daarvan. De eerste, hierboven reeds aangeduid, is die van monetaire financiering. Andere mogelijkheden zijn dat de uitgavenverhoging wordt gefinancierd door de uitgifte van obligaties of door een verhoging van de belastingen. In de terminologie van de Treasury betekent het eerste geval een 'type 1 fix'. De nominale rente wordt vastgezet via residuele aanpassingen van de desbetreffende vergelijking in het model; de rente wordt als het ware exogeen gemaakt. Uit technisch oogpunt zijn de andere twee mogelijkheden interessanter: een 'type 2 fix'. Bij financiering via obligaties wordt de rente zodanig gemanipuleerd dat de geldhoeveelheid constant blijft. In het overblijvende geval wordt het belastingtarief aangepast om te blijven voldoen aan de doelstelling ten aanzien van het financieringstekort.

Het moge duidelijk zijn dat 'type 2 fixes' een toepassing vormen van Tinbergens welbekende beleidsregels. Elke combinatie ervan betekent dat er nog steeds evenveel instrumenten als doelstellingen zijn. Voor toepassing van de flexibeler benadering die aan Theil wordt toegeschreven, en die bovengenoemde fixeringen als bijzonder geval omvat, is in het Verenigd Koninkrijk vooralsnog minder plaats. Binnen de Treasury is na uitgebreid onderzoek geconcludeerd dat de benodigde specificatie van gewichten te veel valkuilen bevat, zowel in praktische als in politieke zin.

Conclusie

In vijf jaar tijd is de weerstand van de Britse modelbouwers tegen het MMB omgeslagen in een gematigd enthousiasme voor het werk dat het Bureau verricht. De aanvankelijke tegenzin om modellen beschikbaar te stellen voor extern onderzoek is begrijpelijk. Het opzetten van een model vergt veel van het organisatievermogen van een instel-

ling en in de loop der jaren wordt er veel deskundigheid in geïnvesteerd. Daarbij is datamanagement een voortdurende zorg en vaak een te grote belasting voor kleinere instituten of universiteiten. In die omstandigheden is het niet prettig om op de vingers gekeken te worden, en nog minder wanneer buitenstaanders met de eer gaan strijken. Dergelijke gevoeligheden zijn onderkend bij de opzet van het MMB. Zo is contractueel geregeld dat de modelbouwers geconsulteerd worden alvorens het MMB met een publikatie komt, dat de verantwoordelijkheid voor de inhoud daarvan volledig bij de auteurs ligt, en dat het Bureau zich zal beperken tot academische gebruikers en zich zal onthouden van commerciële activiteiten.

De werkzaamheden van het MMB tonen vooralsnog niet de noodzaak aan van het onderhouden van meer modellen ten behoeve van het maken van voorspellingen. Modelverschillen worden gewoonlijk weggepoetst door middel van residuele aanpassingen. Aan de andere kant hoeft deze volgzzaamheid niet noodzakelijkerwijs een verbetering in te houden. Soms zitten de voorspellers collectief mis en het weglaten van residuele aanpassingen zou kunnen betekenen dat het gemiddelde van hun voorspellingen dichter bij de gerealiseerde waarde komt te liggen. Bij de varianten die met de verschillende modellen gedraaid worden, blijkt het belangrijk te weten wat de impliciete en expliciete veronderstellingen zijn. De ervaring opgedaan in het Verenigd Koninkrijk suggereert dat, bij de huidige stand van zaken, het oordeelkundig gebruik van bestaande modellen beter is dan verdere modelbouw. In dat verband zou het nuttig kunnen zijn om, op contractuele basis, de genoemde modellen van een land beschikbaar te stellen voor detailonderzoek aan universiteiten. Voor educatieve doeleinden kan wellicht beter gebruik worden gemaakt van kleinere modellen.

Ten slotte wil ik een nuanceverschil aanstippen tussen het gebruik van macro-economische modellen in de Britse en in de Nederlandse politiek. De macro-economische kennis in Nederland is, mede dank zij de bijdrage die het Planbureau daar al meer dan 40 jaar aan levert, over het algemeen groter dan die in het Verenigd Koninkrijk, waar de parlementariërs meer gespitst zijn op argumenten dan op becijferingen. Desalniettemin bekruipt mij wel eens het gevoel dat pers en politiek in Nederland meer belangstelling hebben voor gewijzigde prognoses dan voor de kwantitatieve en beleidsmatige analyses die daaraan ten grondslag liggen.

Andries Brandsma